

СТАН ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДО ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ФІТНЕС-ІНДУСТРІЇ

У статті подано результати опитування випускників вищих навчальних закладів щодо різних аспектів їх готовності до діяльності у сфері фітнесу. Виявлено зацікавленість майбутніх тренерів з виду спорту, учителів фізичної культури, організаторів спортивно-масової роботи, викладачів фізичного виховання до роботи фітнес-тренером. Зауважено на необхідності пошуку шляхів вдосконалення підготовки фізкультурних кадрів до діяльності фітнес-тренера.

Ключові слова: *фітнес-тренер, вища освіта, підготовленість, навчальні дисципліни, уміння, навички.*

На сьогодні, сфера фізичної культури та спорту характеризується стрімким розширенням мережі фітнес-клубів, оздоровчих центрів тощо. Втім ринок фітнесу в Україні, за даними експертів, заповнений не більше ніж на 15–20%. Це породжує проблему нестачі конкурентоспроможних кадрів – фітнес-тренерів та необхідність їх кваліфікованої підготовки для фітнес-індустрії. Згідно із Класифікатором видів економічної діяльності України, фітнес-тренером може бути особа, яка має вищу освіту. Тому, за умов недостатньої насиченості ринку кадрами, керівництво фітнес-клубів приймає на роботу в якості фітнес-тренером фахівців з вищою фізкультурною освітою за різними кваліфікаціями: “учитель фізичної культури”, “тренер з виду спорту”, “фізична реабілітація” тощо. На думку роботодавців, така ситуація вимагає додаткового навчання випускників вищих навчальних закладів та їх перекваліфікації з урахуванням специфіки оздоровчого фітнесу. У зв’язку з цим, доцільно вивчити думку студентів щодо рівня їх готовності виконувати професійні обов’язки фітнес-тренера. *

Важливість кадрового забезпечення галузі та відповідні концептуальні положення підкреслені у низці державних документів: Законі України “Про вищу освіту” (2010), “Про фізичну культуру і спорт” (2011), Державній національній програмі “Освіта” (Україна ХХІ століття) (2002), Національному класифікаторі України: “Класифікатор професій” ДК 003:2010 [5].

Теоретико-методологічним підґрунтям дослідження стали роботи вчених щодо визначення концептуальних засад професійної підготовки майбутніх фахівців, зокрема професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту – у працях вітчизняних (Л. П. Сущенко, Б. М. Шиян, В. М. Платонов, Г. М. Арзютов, О. М. Вацеба, Е. С. Вільчковський, М. С. Герцик, О. В. Тимошенко та ін.) і російських (А. Г. Барабанов, Є. П. Каргаполов, О. В. Петунін) дослідників. Обґрунтуванню кадрової потреби сфери фізичної культури і спорту присвятили свої праці М. В. Дутчак, О. В. Горбенко, М. М. Приймак, С. В. Мельник.

Особливе місце належить працям, у яких досліджено різні аспекти формування методичної компетентності у сфері фітнесу (М. В. Дутчак, К. Д. Волков) [1; 2; 3]. Проблемами удосконалення підготовки кадрів для сфери фітнесу займалися російські вчені: Т. С. Лисицька, Д. Г. Калашніков, Н. О. Ігумнова, О. І. Плаксина [4]. Дослідження торкалися і формування професійних знань та умінь для проведення занять з базової аеробіки у студентів вищих навчальних закладів (Л. В. Сіднева), учнів загальноосвітніх шкіл (Г. В. Глоба).

Аналіз освітянської діяльності більшості вищих навчальних закладів України, які здійснюють підготовку бакалаврів та магістрів у галузі знань 0102 “Фізичне виховання, спорт і здоров’я людини”, свідчить про консервативний характер змісту навчальних планів, переважну їх орієнтацію на підготовку лише окремих фахівців сфери фізичної культури і спорту, а підготовка фітнес-тренерів залишається поза увагою. При цьому, професія “фітнес-тренер” у 2010 р. була введена в Національний класифікатор України. Резюмуючи вищевказане, уявлення про готовність студентів-випускників вищих навчальних закладів України до роботи в умовах фітнес-клубу є актуальним як для теорії, так і практики вищої професійної освіти.

Мета статті – дослідити думку майбутніх фахівців щодо їх готовності до діяльності у сфері фітнес-індустрії.

Для досягнення мети дослідження нами була розроблена анкета, яка була запропонована студентам 4–5 курсів (кваліфікація “Тренер з виду спорту”, “Учитель фізичної культури”, “Організатор спортивно-масової роботи”, “Викладач фізичного виховання”). В опитуванні брали участь представники 12 вищих навчальних закладів України фізкультурного профілю. Кількість опитаних студентів – 638.

Аналіз анкетування свідчить про те, що серед 638 студентів 74,29% вважають за необхідне здобуття вищої фахової освіти для майбутнього фітнес-тренера. Лише на думку 17,7% опитаних фітнес-тренеру немає потреби в здобутті вищої освіти, а 7% – висловлюють необхідність у будь-якій вищій освіті. Відповіді 48,9% респондентів свідчать про те, що вони планують працювати у сфері оздоровчого фітнесу, а 19,59% опитаних планують працювати у сфері фітнесу, але після додаткового навчання. Значимо, що студенти не навчались за програмою професійного спрямування “фітнес-тренер”, проте висловили бажання працювати за такою професією.

Аналізуючи відповіді студентів на запитання, чи задоволені вони рівнем наявної сучасної науково-методичної літератури, можна стверджувати, що задоволеними є 31,66% студентів; незадоволеними – 49,53% респондентів; 18,8% – важко відповісти на це запитання. Таким чином, відповіді опитаних свідчать про необхідність розповсюдження спеціальної літератури серед вищих навчальних закладів фізкультурного профілю.

Зауважимо, що лише 6% респондентів часто відвідують фітнес-конвенції та майстер-класи, які проводять провідні фахівці з фітнесу; інколи відвідують – 15,05% опитаних; не відвідують заходи – більшість опитаних (71,94%). Таку ситуацію можна пояснити низьким розвитком фітнес-культури в містах України, недостатнім рівнем фінансового забезпечення подібних заходів тощо.

У ході опитування ми мали за мету з’ясувати думку студентів щодо їх підготовленості з низки дисциплін. Відповіді студентів щодо їх рівня володіння знаннями з дисциплін циклу соціально-гуманітарної підготовки (історія, філософія, соціологія та іноземна мова) розподілилися таким чином: “володію, можу застосовувати знання на практиці” – 21,94% опитаних; “володію, але не можу застосовувати знання на практиці” – 20,22%; “частково володію знаннями” – 51,57%; “важко відповісти” – 6,27% студентів. Отже, викликає занепокоєння значний відсоток опитаних, які не повною мірою сформувалися як фахівці з достатнім рівнем світогляду.

Результати анкетування опитаних студентів щодо того, наскільки вони володіють знаннями з дисциплін циклу природничо-наукової підготовки майбутніх фітнес-тренерів у вищих навчальних закладах (біологія, анатомія, фізіологія, гігієна, екологія, безпека життя та основи медичних знань), свідчать про те, що 39,97% опитаних володіють та можуть застосовувати знання на практиці; 13,79% – володіють, але не

можуть застосовувати знання на практиці; 32,13% – частково володіють знаннями; 14,11% студентів було важко відповісти на це запитання. Аналізуючи вищезазначені відповіді можна стверджувати, що освіта майбутніх фахівців має переважно теоретичний характер без орієнтації на практику.

Цікаво було дізнатися думку студентів щодо володіння знаннями з дисциплін циклу загальнопрофесійної підготовки майбутніх фітнес-тренерів у вищих навчальних закладах. Відповіді опитаних студентів дають змогу констатувати, що з дисципліни “Загальна теорія здоров’я” 33,23% опитаних володіють, але не можуть застосовувати знання на практиці; 18,75% – володіють та можуть застосовувати знання на практиці; 15,25% – не володіють знаннями; 2,5% – важко відповісти на це запитання. Таким чином, фактично, лише 1/5 студентів вважають себе спроможними застосовувати вищевказані знання на практиці.

Подібна закономірність простежується у розподілі відповідей опитаних студентів про те, наскільки вони володіють знаннями з теорії і технології оздоровчо-рекреаційної рухової активності, з психології, з біомеханіки, з основ фізичної реабілітації.

Значно відрізняються від попередніх результатів відповіді студентів на запитання, наскільки володіють вони знаннями з педагогіки, теорії та методики фізичного виховання, масажу. Так, відповідно 48,43%; 79,74% та 50,63% опитаних володіють та можуть застосовувати знання на практиці. Менший відсоток опитуваних володіють, але не можуть застосовувати знання на практиці (43,73%; 22,88%; 41,07% відповідно). Отже, такі результати опитування свідчать про “сильні” традиції викладання педагогіки, теорії та методики фізичного виховання та масажу у вищих навчальних закладах фізкультурного профілю.

Деякі запитання анкети для студентів мали за мету виявити, чи володіють респонденти знаннями з дисциплін циклу професійної та практичної підготовки майбутніх фітнес-тренерів у вищих навчальних закладах. Аналіз відповідей свідчить про те, що не володіють знаннями з фітнес-технологій (силовий фітнес) 37,3% опитаних; 29,31% – можуть застосовувати знання на практиці; 23,35% – не можуть застосовувати знання на практиці; 10% мали труднощі із відповіддю на це запитання. Подібним чином розділяються відповіді щодо знань з ментального фітнесу, СПА-технологій, оздоровчого туризму.

Інша закономірність простежується у відповідях щодо знань видів аеробіки, теоретичних основ фізичної рекреації та рекреаційних ігор. Так, відповідно 31,82%; 33% та 41,54% опитаних володіють та можуть застосовувати знання на практиці. Зареєстровано менший відсоток опитуваних, які не володіють знаннями з дисциплін (28,06%; 24,14%; 30,88% відповідно). Це свідчить про достатній рівень викладання базових видів фітнесу та рекреації.

Окремі запитання анкети для студентів стосувалися рівнем володіння уміннями, необхідними для професійної діяльності фітнес-тренера. Щодо уміння здійснювати педагогічний та лікарсько-педагогічний контроль фізичного стану клієнта, відповіді розподілились таким чином: половина опитуваних (50%) вважає себе здатними частково демонструвати таке уміння; 40,28% опитаних здатні демонструвати повністю, а 5,17% – не здатні демонструвати уміння здійснювати педагогічний та лікарсько-педагогічний контроль фізичного стану клієнта.

Опитування респондентів про уміння демонструвати правильну техніку виконання фізичних вправ під час проведення занять з фітнесу показало такі результати: однакова кількість опитаних здатні демонструвати це уміння повністю та зовсім не здатна його демонструвати (29,78%); 37,15% опитаних здатна демонструвати частково.

Навчати клієнтів правильної техніки та послідовності вправ на заняттях з різних напрямів фітнесу спроможні лише 27,59% студентів; 49,37% – частково здатні демонструвати це уміння; 17,55% – не здатні демонструвати.

Щодо здатності програмувати заняття з фітнесу та добирати відповідний музичний супровід, студенти відповіли таким чином: 36,83% вважають себе не здатними до такої діяльності; частково здатними – 30,41% та повністю здатними – 25,86% студентів.

Більш оптимістичними виглядають результати відповідей щодо уміння добирати обладнання та інвентар відповідно до занять з різних напрямів фітнесу. Так, повністю здатними демонструвати це уміння вважають 30,88% студентів, а частково здатними – 58,15%. При цьому не вміють цього робити 7,21% опитаних.

Відповіді опитаних студентів дають змогу констатувати, що володіють методами вербальної та невербальної комунікації на заняттях з фітнесу лише 27,12%; не володіють такими уміннями – 30,56% опитаних; 24,76% не змогли відповісти на це запитання.

Аналіз результатів анкетування свідчить, що першу медичну допомогу спроможні надавати 31,82% опитаних; здійснювати продаж оздоровчої послуги – 14,26%; мотивувати клієнта до регулярних занять фітнесом і ведення здорового способу життя – 32% опитаних; уміти розробляти рекреаційні й анімаційні програми – 23,98%.

Крім аналізу рівня оволодіння студентами спеціальних компетенцій, ми намагались з'ясувати чинники, які заважають формуванню професійної компетентності майбутніх фітнес-тренерів. До чинників, які найбільше заважають засвоєнню умінь та навичок, студенти назвали: недостатню кількість дисциплін за вибором, незначну кількість практичних занять з напрямів фітнесу, відсутність можливості займатись фітнесом у фітнес-центрі, відсутність врахування думки студентів щодо організації навчального процесу. Частково заважають студентам: незначна кількість теоретичних занять з напрямів фітнесу; відсутність взаємозв'язку теоретичних і практичних дисциплін; відсутність єдиних вимог до знань та умінь студентів; невпевненість щодо працевлаштування.

У дослідженні ми намагались з'ясувати уявлення студентів про професійні якості, які повинні бути властиві фітнес-тренеру. На думку опитуваних, фахівець повинен бути комунікабельним (75,71%), артистичним (44,2%), відповідальним (91,69%), безконфліктним (63,79%), самовпевненим (70,06%), харизматичним (57,84%), ерудованим (63,95%). Проте, неочікуваними виявилися відповіді студентів щодо вибору таких якостей, як авторитаризм і стриманість. Таку позицію можна пояснити перенесенням образу тренера з виду спорту на сферу фітнесу. На наш погляд, такі результати свідчать про недостатнє розуміння студентами специфіки діяльності фітнес-тренера.

Висновки. Таким чином, у ході дослідження виявлено, що більшість випускників вищих навчальних закладів фізкультурного профілю планують працювати фітнес-тренером. Проте викликає занепокоєння значний відсоток опитаних, які частково володіють знаннями з циклу загальнопрофесійної та спеціальної професійної підготовки або не можуть застосовувати їх на практиці.

У подальшому планується обґрунтувати й розробити модель підготовки майбутнього фітнес-тренера у вищому навчальному закладі.

Список використаної літератури

1. Дутчак М. В. Теоретичне обґрунтування кваліфікаційної характеристики фітнес-тренера / М. М. Василенко, М. В. Дутчак // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2013. – № 2. – С. 17–22.
2. Дутчак М. В. Класифікація професій у сфері фізичної культури і спорту України: стан та перспективи / М. В. Дутчак // Спортивна наука України. – 2010. – № 2. – С. 25–41.

3. Волков К. Д. Формирование у будущих специалистов по физической культуре и спорту специальных профессиональных компетенций для работы в оздоровительном фитнесе : дис. ... канд. пед. наук / К. Д. Волков. – Москва, 2009. – 186 с.

4. Калашников Д. Г. Построение учебных программ повышения квалификации специалистов фитнес-клубов : автореф. дис. ... канд. пед. наук / Д. Г. Калашников. – Москва, 2005. – 37 с.

5. Національний класифікатор України ДК 003:2010 (із змінами, затвердженими наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 16 серпня 2012 року № 923) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www.hrliga.com/index.php? module=norm_base](http://www.hrliga.com/index.php?module=norm_base).

Стаття надійшла до редакції 20.08.2014.

Василенко М. Н. Состояние готовности будущих специалистов к деятельности в сфере фитнес-индустрии

В статье представлены результаты опроса выпускников высших учебных заведений по различным аспектам их готовности к деятельности в сфере фитнеса. Выявлена заинтересованность будущих тренеров по видам спорта, учителей физической культуры, организаторов спортивно-массовой работы, преподавателей физического воспитания к работе в качестве фитнес-тренера. Обращается внимание на необходимость поиска путей совершенствования подготовки физкультурных кадров к деятельности в качестве фитнес-тренера.

Ключевые слова: фитнес-тренер, высшее образование, подготовленность, учебные дисциплины, умения, навыки.

Vasilenko M. Level of Readiness of Future Specialists to Work in the Fitness Industry Field

The study presents the results of a survey of graduates of higher educational establishments on different aspects of their readiness for work in the field of fitness. It was revealed interest for working as a fitness trainer among future sport coaches, teachers of physical education, organizers of mass sports work. At the same time, it was found that only 6% of respondents frequently visit fitness conventions and workshops, conducted by leading experts in fitness; sometimes visit – 15.05% of respondents; do not visit events – the majority of respondents (71.94%). Is disturbing a significant percentage of respondents who do not fully formed as specialists with a sufficient level of outlook. So, 21.94% of respondents have and can apply in practice knowledge from curriculum of social and humanitarian training and 20.22% of students have, but cannot apply the knowledge in practice. A similar pattern is observed about their knowledge in the theory and technology of recreational and health physical activity, psychology, biomechanics, physical rehabilitation.

Analysis of responses indicates that 37.3% of respondents do not have knowledge about fitness technology (power fitness); 29.31% – can apply knowledge in practice; 23.35% – cannot apply the knowledge in practice. Similarly are knowledge of mental fitness, spa technology and health tourism. Another pattern observed in the responses regarding the availability of knowledge of the types of aerobics, the theoretical foundations of physical recreation and recreational games (respectively 31.82%, 33% and 41.54% of the respondents have and can apply knowledge in practice).

Thus, our study indicates the need to find ways to improve the preparation of physical education staff to work as a fitness trainer.

Key words: fitness trainer, higher education, preparedness, academic disciplines, abilities, skills.